2

MELEAGRIDES ET *ÆTOLIA,* EX NUMISMATE ΚΥΡΙΕΩΝ

Apud

GOLTZIUM:

Interſperſis Marmoribus quibusdam,

DE

MELEAGRI INTERITU, & APRI CALYDONII VENATIONE:

IN LUCEM VINDICATÆ

à

LAURENTIO BEGERO,
Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliario
ab Antiquitatibus & Bibliotheca.

BIBLIOTECA NAZIONALE ... ROMA

Coloniæ Brandenburgicæ,
Imprimebat ULRICUS LIEBPERTUS, Electoral. Typographus. 1696.

Digitized by Google

Digitized by

BENEVOLO LECTORI.

INter Antiquitatis reliquias, plura paſſim occurrunt, vel hactenus inedita, vel edita quidem, luce autem ſuâ nondum illuſtrata. In utriſque operam utiliter collocari, nemini arbitror erit dubium; Quid enim ab Auro immunditiis immerſo, tenebris ſuis relicta Antiquitas diſtat? Quid à Theſauro Terræ viſceribus abſtruſo, deliciæ noſtræ intra parietes Cimeliarchiorum abſconditæ?

Nullus argento color eſt, — —
— — *Niſi temperatò*
Splendeat uſu.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

De moneta uſuali ſuô tempore cecinit Venuſinus. Simile quiddam & Ego de Antiquitatum reliquiis dixerim: Nullum eis colorem eſſe, nullam utilitatem, niſi in publicum producantur, & ex tenebris ignorantiæ quaſi extrahantur, limpidiſque Hiſtoricorum & Poëtarum fontibus reſpergantur, & ſimul illuſtrentur. Hoc egerunt non ſuperiore tantùm Sæculo, ſub & hôc noſtrô agunt, Viri omnigenâ & Eruditionis & meritorum gloriâ fulgentisſimi: Quos Ego, licet impari forſan paſſu id fieret, pari tamen zelò arbitratus imitandos, *Theſauros Electorales, Palatinum & Brandenburgicum,* publicis uſibus expoſui, & in *Conjecturis, Spicilegioque,* quædam in medium attuli, nec ipſa forſan

Digitized by Google

ſan omninò contemnenda. Nondum deferbuit ardor. Dum *Theſauri Electoralis Brandenburgici Partem Alteram* producere poſſim (tardatur enim ob coëmptum Celeberrimi *Bellorii Cimeliarchium*, ut ejus acceſſione auguſtior prodeat) quædam vulgare conſtitui, quæ Theſauro illi operam navanti, adeoque aliud agenti apparuerunt, Luce publicâ non indigna. Primas ſibi vindicant MELEAGRIDES & ÆTOLIA, quas paucis his ſchedis propono, paucis ejusmodi propoſiturus & reliqua, tum quod Materiæ ſe invicem nullâ affinitate contingant, adeoque Libertas Lectori relinquenda ſit, eò unamquamque ablegandi, quò ei commodum videbitur; tum ut tædio conſulatur, ſi modò hodiénum ſint, in quos illud Martialis quadret: *Libros non legit Ille, ſed Libellos.*

Ut tamen omnia unò volumine compingi poſſint, eâdem quæcunque formâ juvabit procudere; juncta enim juſtam crasſitiem impletura, iis arbitror juxta ſignificandum, qui tenuibus ejusmodi Libellis offenduntur. Cæterùm more meò ad diſcutiendas diverſarum opinionum ſalebras, ſtylum Dialogiſticum & heic adfero, quòd controverſiis is, pro & contra enodandis, maximè conveniat, tuamque, LECTOR patientiam occultò quòdam voluptatis ſenſu ſimul delinire posſit. Illud enim affectandum arbitror, quod vulgò de Poëtis dicitur:

Et prodeſſe volunt & delectare.

Vale LECTOR HONORATISSIME! & dum reliqua ſequantur, tenuibus his fruere, & fave! Dabam FRIDERICOPOLI MARCHICÆ, KAL. NOV. M DC XCVI.

PAmpineus gravidâ Bacchus deſcenderat ulmo:
Jamque Pyrænæis nimboſior aura pruinis,
Spargebat viduos æſtivis cultibus agros.

Reliquit Tuſculanum ſuum ETASTES, & in urbem reverſus, ut hyemis tædia aliquô modô leniret, cum DULODORO tum de aliis, tum etiam de Antiquitatum reliquiis haud infrequenter confabulabatur. Inciderat mentio Numiſmatis ΚΥΡΙΕΩΝ apud Goltzium. In eo cùm

MELEAGRIDES & AETOLIA

DULODORO exhiberi viderentur, cachinnô placitum excepit ETASTES: Et, Tune, inquit, à Te ipſo diſſentis? Annon recordaris, in Conjecturis Tuis Te Caput Galeatum, in averſa Numiſmatis hujus expreſſum, Veneri vindicaſſe? Et an Clariſſimo *Gronovio* adverſaberis, qui non *Meleagrides*, ſed *Anſeres* hic agnoſcit, in Explicationibus Dactyl. Gorlæi Part. I. n. 48? Ut taceam, Ætoliæ cum Cypro, cujus in urbe Curio Numiſma ſignatum eſſe, ex Inſcriptione patet, nihil omninò commercii interceſſiſſe. Quid reſpondes, DULODORE? Graves hæ ſunt, excepit ILLE, nec vili authoritate ſuffultæ rationes. Etiam Nonnius, Goltzii Interpres, Venerem armatam hîc exhiberi, jam dudum ſuſpicatus eſt, opinionique acceſſit & Rev. Harduinus, & ipſe Venerem armatam, Αφροδίτην ὡπλισμένην, ex Pauſania in Laconicis caput hoc interpretatus: in

averſa autem Cygnos agnoſcens, Veneri ſacros, cujus traxiſſe currum à Vatibus perhibentur, ut apud Naſonem:

— — *Medios Cytbereia per auras*
Cypron Olorinis nondum pervenerat alis &c.

Et Horatium III. Carminum:

— — *Quæ Gnidon,*
Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis viſit Oloribus.

Aperta ratio eſt! inquit ETASTES, nec video, quid commodè contra eam adferri poſſit? Poteſt Avium figura, reſpondit DULODORUS; Hæc enim nullò modò Cygnos adumbrat, multò minus adhuc Anſeres. Sanè nec Roſtrum, nec Caput, nec Collum, nec Corpus, nec Pedes, nec denique gradientium habitus, vel cùm Anſeribus, vel cum Cygnis, vel minimùm conveniunt. Quid igitur? excepit ETASTES, cùm ſanè nec Columbæ ſint, utut in Cypro cæteris perhibeantur fuiſſe præſtantiores. De Columbis, inquit DULODORUS, rectè judicas; ſed mihi omninò Meleagrides videntur. Meleagrides? denuò exclamavit ETASTES; At quis Meleagridum deſcriptionem tam ſpecialem nobis reliquit, ut indubiè ad eam Aves hæ determinari poſſint? Deſcriptionem Meleagridum, reſpondit DULODORUS, ex Clyto Mileſio, Ariſtotelis diſcipulo ſuppeditat Athenæus L. XIV. Verba hæc ſunt: Περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Παρθένου ἐν Λέρῳ εἰσὶν οἱ καλούμενοι ὄρνιθες Μελεαγρίδες. ὁ δὲ τόπος ἐστὶν ἑλώδης, ἐν ᾧ τρέφονται. ἔστι δὲ ἄστοργον πρὸς τὰ ἔκγονα τὸ ὄρνεον, καὶ ὀλιγωρεῖ τῶν νεωτέρων, ὥστε ἀνάγκη τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν. Ἔχει δὲ τὸ μὲν μέγεθος ὄρνιθος γενναίας, τὴν δὲ κεφαλὴν μικρὰν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ ταύτην ψιλήν, ἐπ' αὐτῆς δὲ λόφον σάρκινον σκληρόν, στρογγύλον ἐξέχοντα τῆς κεφαλῆς ὥσπερ πάτταλον, καὶ τὸ χρῶμα ξυλοειδής. Πρὸς δὲ ταῖς γνάθοις ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξαμένην ἀντὶ πώγωνος μακρὰν σάρκα, καὶ ἐρυθροτέραν (τῶν ὀρνίθων) τὴν δὲ τοῖς ὄρνισιν ἐπὶ τῷ ῥύγχει γινομένην, ἣν ἔνιοι πώγωνα καλοῦσιν, οὐκ ἔχει, διὸ καὶ ταύτῃ κολοβόν ἐστι. Ῥύγχος δὲ ὀξύτερον καὶ μεῖζον ἢ ὄρνις ἔχει, τράχηλος μέλας παχύτερος καὶ βραχύτερος τῶν ὀρνίθων, τὸ δὲ σῶμα ἅπαν ποικίλον, μέλανος ὄντος τοῦ χρώματος ὅλου πτίλοις λευκοῖς, καὶ πυκνοῖς διειλημμένον μείζοσι φακῶν. Οὗτοι δ' εἰσὶν ἐν ῥόμβοις οἱ κυκλίσκοι μέλασι τοῦ ὅλου χρώματος. Διὸ καὶ ποικιλίαν τινὰ οἱ ῥόμβοι παρέχονται, τοῦ μὲν μέλανος ἔχοντος λευκότερον τὸ χρῶμα, τοῦ δὲ λευκοῦ πολὺ μελάντερον (τὸ δὲ κατὰ) τὰς πτέρυγας, αὐταῖς πεποίκιλται λευκῷ πριονώδεσι σχήμασι πυρώδεσι, καὶ παράλληλα κειμένοις. Σκέλη δὲ ἄκεντρα, ὅμοια τοῖς ὀρνιθίοις. Παραπλήσιαι δ' εἰσὶν αἱ θήλειαι τοῖς ἄρρεσιν. Διὸ καὶ δυσδιάκριτόν ἐστι τὸ τῶν Μελεαγρίδων γένος. *Circa delubrum Virginis,* inquit, *in Lero ſunt aves, quas Meleagrides vocant. Locus Paluſtris eſt, in quo nutriuntur. Animal illud non ita prolem amat, & juniores pullos adeò negligit, ut Sacerdotibus illos curare neceſſe ſit. Avis magnitudo, ut Gallinæ generoſa eſt, capite minore, quàm pro modo reliqui corporis, glabro, & ſuper ipſo Criſta carnoſa, dura, rotunda, quæ clavi modo ſuper caput extuberat, colore ligneo. Ad malas adjacet inſtar barbæ longa caro, incipiens ex ore, rubentior, quàm in Gallinis: at eam quæ roſtro Gallinarum inſidet, & quam barbam nonnulli vocant, minimè habet, tanquam eâ parte ſit mutila, roſtrum acutius, & grandius quàm Gallinæ. Cervix nigra, craſſior & brevior quàm gallinæ. Corpus totum varium. Nigreſcit enim totum, crebris maculis albis notatum, ac compun-*

Ctum

ctum, lenticulâ majoribus, quæ Rhomborum figurâ parvis nigrisque circulis ambiuntur, & pennarum illam varietatem efficiunt, quia niger color adſpergitur candido & viciſſim candidus nigro. Alarum pennæ linearum ductibus candidis, ſerratisque diſtinguuntur, in ſpiras protractis, intervallo pari diremptis. Nullum calcar in cruribus, quæ gallinaceis ſimilia ſunt. Maribus adeò fœminæ ſimiles, ut vix Meleagridum ſexus diſcernatur. Hæc de Meleagridum figura Philoſophus Peripatheticus.

Multa ex his, inquit ETASTES, avibus in Numiſmate expreſſis conveniunt, ſed etiam multa ab iis diſcrepant. Non equidem de iis dicam, quæ de coloribus interſperguntur; Quis enim hos in Numiſmate dignoſcat? De figura loquar, quæ ex Numiſmate patet. In hac cum Numiſmate convenit, quod de Magnitudine: de Capitis ad reliquum corpus Parvitate: de Roſtro acutiore & grandiore, quàm Gallinarum: tandemque de Pedibus, Gallinaceis, niſi quod calcar deſit, ſimilibus dicitur; ſed diſcrepat, quod dicitur de Criſta carnoſa, dura, rotunda, quæ clavi modò ſuprà caput extuberat: diſcrepat longa caro ad malas, barbæ inſtar jacens, incipiensque ex ore. Hæc duo certè in avibus propoſiti Numiſmatis non viſuntur, adeòque Meleagrides has eſſe, evidenter negant.

Dubium moves, reſpondit DULODORUS, quod & mihi aliquandiu aſſenſum cohibuit. Ex quo autem in Varrone & Plinio, Gallinas Africanas & Meleagrides easdem eſſe, edoctus ſum: Caſaubonique, & Aldrovandi, aliorumque ſententiâ eas ipſas, quas nos *Indicas* & *Calekutenſes* vocamus, quæ utique hodie nobis domeſticæ ſunt, omne dubium evanuit. Authorum verba, inquit ETASTES, audire cupio, ne quid temerè prætermittam. Varro, reſpondit DULODORUS, L. III. c. 9. de Gallinis: *Gallinæ Africanæ*, inquit, *ſunt grandes, variæ, gibberæ, quas* Μελεαγρίδας *appellant Græci.* Plinius L. X. c. 26. *Simili modò*, inquit, *pugnant Meleagrides in Bœotia. Africæ hoc eſt Gallinarum genus, gibberum, variis ſparſum plumis.* Caſaubonus cap. 20. L. XIV. ad Athenæum: *Deſcriptionem Meleagridum*, inquit, *quæ adfertur ex Clyto, Ariſtotelis diſcipulo, nemo non videt, Gallinis iis convenire, quas vulgò* indicas *vocamus.* Aldrovandi verba longiora ſunt, quàm ut adſcribi poſſint. Is tamen, cùm Recentioribus *Gallopavonem*, & *Gallinam Indicam*; Petro Gyllio, *Gallum Indicum*, & *Gallum Peregrinum*: Italis *Gallo & Gallina d'India*: Hiſpanis *Pavon de las Indias*: Gallis *Poulle d'Inde*: Germanis *Indianiſch*, aut *Calecutiſch*, aut *Welſch Hun*, h. e. *Indicam* aut *Calekutenſem* aut *Italicam Gallinam*: Anglis *Kock of Inde* dictam, aſſeveraſſet, dubiumque addidiſſet eſſe, an veteribus fuerit nota, utpote quæ ſuperiore ſæculo in Europa demum viſa ſit, appoſitè ad rem ſubjicit: *Turnebus & Bellonius, Viri undiquaque ſanè doctiſſimi, non tantummodo illis notam extitiſſe credunt, verum etiam eorundem Meleagridem eſſe conjiciunt, ad quorum conjecturam Ornithologus quodammodo accedens, niſi easdem aves, congeneres ſaltem eſſe arbitratur. Ego verò*, addit idem Aldrovandus, *diligentiſſime Veterum de Meleagride verba, præſertim exactiſſimam Clyti Peripathetici deſcriptionem, cum vivo Gallo Pavone conferens, planè easdem eſſe, oſtendere conabor, prius admonens,* GALLINAM AFRICANAM, & NUMIDIAM, & AFRAM *poetis dictam.* Quid his apertius jactari poteſt?

An aſſertum, repoſuit ETASTES, Aldrovandus præſtare potuerit, valde dubito; Si enim Meleagrides cum Gallinis Indicis noſtris eædem ſint, quomodo Clytus potuit

Digitized by Google

tuit aſſerere, *Sexum Meleagridum difficulter admodum diſtingui poſſe?* cùm tamen Gallus Indicus à Gallina Indica facillimè dignoſcatur, & quidem magnitudine Criſtæ, quæ Gallo, præſertim irato, tanta eſt, ut ultra roſtrum longè dependere ſoleat? Id evenit, inquit DULODORUS, ubi provectioris ætatis ſunt, in Juventute autem ſexum vix dignoſceres. Hàc ego diſtinctione etiam id elido, quod Clytus de *longâ carne ad malas jacente* addidit, cùm nec hanc in juventute Gallinæ Indicæ præferre ſoleant. Omninò ſcilicet crediderim, Clytum ex relatione aliorum ſcripſiſſe, ideoque diverſos ætatum diverſarum habitus conjunxiſſe. Id ut arbitrer, eò magis me adducit quòd nec de Coloribus probè docuit, cùm utique hi, ut in pennis, ita etiam in Criſta & Carne, pro affectuum modò variare ſoleant. Idem judicium tuleris etiam de Columella, qui *Gallinam Africanam Meleagridi ſimilem*, dixit, *niſi quòd rutilam Galeam & Criſtam capite gerit, quæ utraque ſunt in Meleagride cærulea.* Diſtinctio hæc nauci eſt, cùm uterque color in his avibus dominetur. Sed idem non dixeris de Varrone & Plinio; Licet enim Hi carnoſam criſtam omiſerint, eaque de cauſa Aldrovando vapulent, tanquam præcipuâ notâ, omiſsâ ex ſuperioribus tamen conſtat, eam notam præcipuam non eſſe, utpote quæ in juvenibus non conſpicitur. Hæc cùm ita ſint, non video quid obſtare poſſit, ut in Nummo noſtro Meleagrides, ſive quod idem hodie eſſe demonſtravi, Gallinæ Indicæ aut Calekutenſes agnoſci debeant?

Imò Collum obſtat, excepit ETASTES. Id utique in nummo longiuſculum viſitur, cùm tamen brevius Clyto memoretur fuiſſe: Obſtant ipſi, quos laudas, Varro & Plinius; Meleagrides enim *Gibberas* vocant, quales in Numiſmate non video. Ad hæc facilè reſpondero, inquit DULODORUS; Utrumque enim ex diverſo gradiendi habitu dependet. Si gradum accelerent Gallinæ Indicæ, tunc collum protendunt, eôdem planè modô, quò in hoc Numiſmate: Si autem vel ſubſiſtant, vel lentè progrediantur, tunc & collum brevius, & ipſæ reverà aliquantum gibberæ videntur. Hæc cùm ita ſint, utique vanum eſt, quòd alii *Gilbertum*, alii *Gilbarum* legendum contendunt. Potius Aldrovando fides habenda, qui *Gibberas* dictas ait, non quòd omninò Gibboſæ ſint, ſed quòd quodammodo tales appareant. Egregiè cauſæ tuæ patrocinaris, ſubjecit ETASTES. Licet autem non habeam, quod commodè opponere poſſim, cùm utique recorder, eodem plane habitu, quo in Nummis viſuntur Gallinas Calekutenſes gradum accelerare: & inſuper certum ſit, juvenes adhuc Criſtâ & Carne illa pendula, quas in Meleagridum capitibus laudat Clytus, carere, duplex tamen adhuc dubium ſubit. *Primò* enim non intelligo, cur potius juvenes, quàm ætatis provectioris expreſſæ fuerint, quæ utique facilius agnoſci potuiſſent? *Deinde* non intelligo, quid Aves Ætoliæ, in Numiſmate Urbis Cypri ſibi velint, Inſulæ, ut notum, in ſinu Pamphylio ſitæ? Equidem in Lero, Inſula Mileto oppoſita, educatas, ex allegato ſupra Clyti teſtimonio patet; Quis autem teſtabitur de Cypro? Cùm Clytus de Mileto ſcripſerit, reſpondit DULODORUS, Lerus autem Mileto oppoſita fuerit, equidem de Lero non dubitarem, præſertim cùm & Ælianus conſentiat. Geſnerus autem non *in Lero*, ſed *in Olero* legit, idque ideo, quòd in *παρθένου ἱερῷ, in Virginis ſacello.* Meleagrides educatæ legantur, *παρθένος* autem, ejus ad mentem, Minerva intelligenda ſit, quæ ab Olero urbe Cretæ, uti Stephanus docet, *Oleria* cogno-

cognomentum tulit. Quorſum hæc? inquit ETASTES. An ut opinionem de Minerva, in Numiſmate expreſſa, ſacraque ei Meleagride ſtabilias? Hoc equidem Tibi facile ceſſerim, cùm & Athenis in Arce eas nutritas, ex Meurſio planum ſit. Neutrum dixerim, reſpondit DULODORUS; Sub *Virgine* enim apud Clytum omninò *Dianam* arbitror intelligendam, quæ aves has in Lerum tranſtuliſſe, Antonino Liberali memoratur: Et licet Meurſius de Arce Athenienſium hoc aſſerat, indeque de Meleagride Minervæ ſacrata conjiciat Geſnerus, mihi tamen de Arce Athenienſi dubium eſt, idque ideò, quòd Heſychius & Suïdas non de Athenienſium Ἀκρόπολι, ſed de Acropoli indiſtinctè hoc aſſerant, Acropolis autem non tantùm Athenarum Arx, ſed etiam Civitas Libyæ, imò &, quod notandum! *Ætoliæ* fuerit, cui poſteriori utique Meleagridum educatio magis videbitur convenire, quàm Acropoli Athenienſium, licet hæc alibi καθ' ἐξοχὴν talis vocabatur. Hæc nihil ad rem, excepit ETASTES. De Cypro probandum; Curium enim Urbem Cypri eſſe, in confeſſo eſt, id quod Goltzius probè noverat, Numiſma noſtrum Numiſmatibus Urbium Cypri admiſcens. Goltzium, reſpondit DULODORUS, hoc perperam feciſſe, nihil vereor aſſerere; Curium enim non tantùm Cypri, ſed, quod iterum notandum! etiam *Ætoliæ* Urbs fuit, non minus ac Acropolis. Audi Stephanum: Κούριον, πόλις Κύπρου &c. ἔστι καὶ πόλις Αἰτωλίας. *Curium Urbs Cypri* &c. *Eſt etiam Urbs Ætoliæ.* Et Strabonem lib. 10. Κούριον δὲ τῆς παλαιᾶς Πλευρῶνος πλησίον, ἀφ' οὗ τοὺς Πλευρωνίους Κουρῆτας ὀνομασθῆναί τινες ὑπέλαβον. *Curium eſt prope antiquam Pleuronem, unde Pleuronios nominatos fuiſſe Curetas aliqui exiſtimant.* Hæc cum ita ſint, utique patet, non Cypro, ſed Ætoliæ hunc nummum adſcribendum eſſe: Patet & ratio, cur Meleagrides *juvenes* hoc in Nummo occurrant: ſcilicet, ut origo ſimul connotetur, à Meleagri Sororibus, quas ob fratris necem in Meleagrides verſas, Ovidius & Hyginus prodidere.

Dubium ex dubio ſeris, infit ETASTES. An Tu Meleagrides in Numiſmate Curii agnoſcas? Oppidi, ut ex Strabone docuiſti, Pleuroni vicini, cùm tamen hunc tractum Curetes obtinuerint? Curetes inquam, qui à Theſtiadum partibus ſtetere, & contra Meleagrum, de Apri Calydonii capite & pelle ſetoſa bellum geſſére? Imò cum bellum id inter Curetas & Ætolos geſtum, non Pauſaniæ tantùm, ſed etiam Homero memoretur? Ex quo utique planum eſt, Meleagrides Ætoliæ quidem propriè ſic dictæ, ſive Calydonum terræ, glorioſas eſſe potuiſſe: Quid autem hoc ad Curetas, ab Ætolia propriè ſic dicta diſtinctos?

Acri me telo petis, inquit DULODORUS; Et niſi antiqua Curetum dominatio ſuccurreret, neſcio an ictum evitare poſſem. Curetas dictos à Curio oppido, Strabone teſte, quorundam opinio fuit. Curetes autem ante Ætoli adventum, Curetum regionem obtinuére: Totam ſcil. illam, quam ab Ætolo, Curetibus pulſis, *Ætoliam* dictam accepimus. Audi Marcianum:

Μετὰ τοὺς Ἀκάρνανας μὲν ἡ Αἰτωλία,
Ἐξ Ἤλιδος λαβοῦσα τὴν ἀποικίαν.
Κούρητες αὐτὴν γὰρ κατῴκουν πρότερον.
Ἀφικόμενος δ' Αἰτωλὸς ἐκ τῆς Ἤλιδος
Αἰτωλίαν ὠνόμασε, ἐκείνους ἐκβαλών.

B *Nimirum*

Nimirum Acarnanes ſequitur Ætolia,
Coloniam quæ accepit olim ab Elide;
Curetes ipſam namque tenuêre antea.
ÆTOLUS *at Princeps profectus Elide,*
ÆTOLIAM *pulſis vocavit hoſtibus.*

Quid hoc ad rem? excepit ETASTES. Multum, reſpondit DULODORUS; Hinc enim apertum eſt, Curium, oppidum fuiſſe antiquiſſimum, utpote quod Curetibus, ante Ætoli adventum, regionem tenentibus, nomen dedit: Apertum eſt, fuiſſe Curetum Metropolim, adeoque cum Gente totam Curetim, ſive totam eam regionem, quæ poſtea ab Ætolo *Ætolia* dicta eſt, obtinuiſſe: Non eam tantùm, quæ poſtea *Pleuronia* dicta eſt, cujusque incolas Poëta *Curetes* appellat, quód Curium Pleuroni vicinum fuiſſet; Sed & eam, quæ *Calydonia* dicta eſt, cujusque incolas Poëta *Ætolos* vocat; Ætolus enim, cùm Curetim à ſe *Ætoliam* nominaſſet, duos filios habuit, quorum alter *Pleuron*, alter *Calydon* appellatus, cognomines uterque urbes fundàrunt, ex eorumque Poſteris Theſtius, & Oeneus fuére, quorum Ille Pleuronem, Hic Calydonem incolebat, quorumque inter filios bellum id de Apri Capite & Pelle ſetoſa incidit.

Quid opinioni Tuæ hinc fulcri accedat, inquit ETASTES, nondum video; Quid enim hæc ad aves à Curienſibus expreſſas? Numiſma certè, ſiquidem Meleagrides in eo ſtatuas, ante Meleagri obitum percuſſum eſſe non poteſt: Et ſi poſt Meleagri obitum percuſſum ſtatuas, utique diviſio & inimicitia Meleagrides rejicit, cùm credibile non ſit, partis inimicæ decora Curienſes jactare voluiſſe. Tunc inimicitiam æternam arbitraris? excepit DULODORUS. Imò ego durabiliorem in ipſos Pleuronios fuiſſe crediderim. Curium Pleuroniæ nativitate à rerum apice ceciderat, adeòque ejus incrementa non niſi cum invidia intueri potuit. Et licet ejus incolas, neceſſitate coactos, ad tempus à Theſtiadum partibus ſtetiſſe, inde forſan eviceris, quòd Poëta ab iis Theſtiadum exercitum *Curetas* appellet, temporis tamen cùm lapſu ad antiquam gloriam eos reſpexiſſe, ſeque Antiquorum illorum Curetum Principes fuiſſe, adeoque non Pleuroniæ tantùm, ſed & Calydoniæ, ſive Ætoliæ à Pleuronia diſtinctæ, de jure dominos eſſe, ut hoc Numiſmate fuerint demonſtraturi, non video quid obſtare poſſit? Ea certè hodiénum conſuetudo viget, ut licet Regionibus deſtituantur Principes, earum tamen, quas antiquitùs tenuerunt, inſignia jactent, & quo inſigni, Calydoniis, ſive Ætolis propriè ſic dictis ſpeciali, Curienſes ſe potius jactarent? quàm Meleagridum figuris, cùm hâc ratione non Dominatum tantùm ſibi videri poterant aſſerere, ſed etiam antiquam culpam diluere, ipſamque ſimul gentem demulcere, utpote dignam, cujus decora ad Poſteritatem commendarent. Res eò credibilior videtur, quò ex Hiſtoria clarius eſt, exſtinctis Theſtiadibus & Meleagro, Ætolos, tam eos qui Pleuroniam incoluere, quàm etiam qui Calydoniam, rurſus coiviſſe & concordes deinceps fuiſſe. Id jam de belli Trojani tempore utique clariſſimè memorat Homerus, Il. B. verſ. 637.

Αἰτωλῶ

Digitized by Google

Αἰτωλῶν δ' ἡγεῖτο Θόας Ἀνδραίμονος υἱός.
Οἳ Πλευρῶν' ἐνέμοντο, καὶ Ὤλενον ἠδὲ Πυλήνην,
Χαλκίδα τ' ἀγχίαλον, Καλυδῶνά τε πετρήεσσαν.
Οὐ γὰρ ἔτ' Οἰνῆος μεγαλήτορος υἱέες ἦσαν,
Οὐδ' ἄρ' ἔτ' αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος,
Τῷ δ' ἐπὶ πάντ' ἐτέταλτο ἀνασσέμεν Αἰτωλοῖσι,
Τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.

Ætolis autem imperabat Thoas Andræmonis filius,
Qui Pleurona habitabant, & Olenum, & Pylenen,
Chalcidaque maritimam, Calydonaque petroſam;
Non enim amplius Oenei magnanimi filii erant,
Neque item amplius ipſe erat. Mortuus erat autem flavus Meleager.
Huic autem omnia erant commiſſa, ut imperaret Ætolis.
Hunc autem ſimul quadraginta nigræ naves ſequebantur.

Egregium rei pennicillum inducis, inquit ETASTES, & acquieſcerem, niſi dubium adhuc moveret elegantisſimum Marmor,

Quod inter Admiranda Romanarum Antiquitatum, à Santo Bartolo æri inciſum, & à Celeberrimo Bellorio adjectis explicationibus illuſtratum eſt, exhibetque *Meleagri interitum*. TRES in eo Meleagri ſorores video; . Qui igitur fit, ut DUAE tantùm in Numiſmate MELEAGRIDES ſint? De Marmore Bellorii dum mones, inquit DULODORUS; mihi in mentem venit, idem etiam in MSCto, quod Cimeliarchium Electorale Brandenburgicum aſſervat, *Pighiano* cerni, quamvis in quibusdam à Belloriano diverſum. Id & ipſum libentiſſimè Tibi hic oſtendo:

Non

Non quòd inde conjecturam formem, Santum Bartolum ea, quæ in Marmore fracta, aut deperdita fuerant, de ſuo reſtituiſſe, & eam ob cauſam forſitan contra genuinam Antiquitatem non ſemel peccaſſe, cùm diverſo fortaſſis Marmore potuerit uſus fuiſſe. Quid diverſum ſit, inquit ETASTES, non video. Annon eaſdem utrinque Furias aut Fata? eôdemque modô furentem Althæam, fatali ſtipite in ignem conjecto? morientem item Meleagrum, cum tribus Sororibus, & Atalanta in mœrorem compoſita, expreſſit? Si probè rem intuearis, reſpondit DULODORUS, multa invenies diverſa.

Fata

Digitized by Google

Fata ille *duo* tantùm delineavit (Fata enim ſunt, non Furiæ, uti dubitat Bellorius) cùm tamen reverà in Pighiano *tria* ſint, & Tertium illud omninò eô modô rotæ inſiſtat, quo & in Spicilegio meo pag. 106. viſitur. Deinde Fatis Ille Stipites tribuit, non minus ac Althææ, cùm tamen in Pighiano, *alterum* temonem gerat, non obſcurum inſigne regiminis Univerſi: *alterum* autem non utrâque manu, ſed dextrâ tantùm, non ſtipitem, ſed vel volumen, vel fragmentum ſceptri, vel quod verius forſan arbitraberis, colum ad nenda videlicet ſtamina elevet, ſiniſtrâ autem Althæam quaſi ab impio facinore removeat, quod utique eleganter ad mentem Ovidii videri poterit effictum, apud quem unica tantùm Stipes, & Tria Fata, & inter pietatem & impietatem fluctuans Althæa graphicè deſcribuntur:

Stipes erat, quem cum partus enixa jaceret
Theſtias, in flammam triplices poſuêre ſorores,
Staminaque impreſſo fatalia pollice nentes,
Tempora, dixerunt, eadem lignoque Tibique,
O modò nate, damus. Quò poſtquam carmine dicto
Exceſſêre Deæ, flagrantem Mater ab igne
Eripuit ramum, ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
Servatusque tuos, juvenis, ſervaverat annos:
Protulit hunc Genitrix, tædasque, & fragmina poni
Imperat, & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. Pugnant Materque Sororque,
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.

Hæc utut ſe habeant, inquit ETASTES, Ovidius tamen, Althæam, Stipitem combuſturam, non Parcas aut Fata, ſed Furias invocaſſe canit:

— — *Rogus iſta cremet mea viſcera*, *dixit:*
Utque manu dira lignum fatale tenebat,
Ante ſepulcrales infelix adſtitit aras:
Pœnarumque Deæ, triplices furialibus, *inquit*,
Eumenides ſacris, vultus advertite veſtros.
Ulciſcor, facioque nefas!

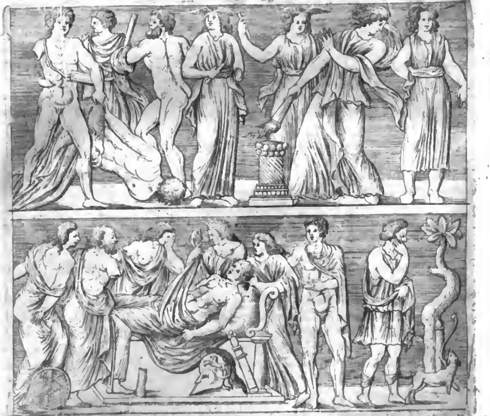
Qui locus utique Bellorio de Furiis cogitandi anſam dediſſe potuit. Etiam hoc reſpondit DULODORUS, cùm Althæa adhuc fluctuaret. Artifex autem Marmoris noſtri Parcas, vel ideò Althæam à facinore arcentes, effinxiſſe poterit credi, ne ſua decreta infando crimine polluerentur, ipſorumque adeò nomen conviciis inceſſeretur. Noſti procul dubio, Fatorum nomen, ob præcipitata etiam ſine ſcelere funera, apud Authores ſatis iniquis interdum elogiis onerari: *Impia, ſiniſtra, dira, invida* vocari, etiam Per-Illuſtris SPANHEMIUS obſervat, Diſſ. VIII. pag 840. ad Numiſma Diocletiani FATIS VICTRICIBUS inſcriptum, quale & Cel. Morellus in Specimine prodidit, ſub Maximiano percuſſum: adeò ut inde ſufficiens ratio eſſe poſſit, cur Artifex Fata facinori repugnantia credi poſſit finxiſſe. Eandem ſanè & Ovidium moviſſe crediderim, ut Stipitem *invitum arſiſſe*, cecinerit:

Aut dedit, aut viſus gemitus eſtille dediſſe
Stipes, & invitis correptus ab ignibus arſit.

At, inquit ETASTES, etiam Homerus de Furiis teſtatur. Ita enim canit de Althæa, filiomortem precante:

— — Τῆς δ' ἠεροφοῖτις Ἐριννὺς
Ἔκλυεν ἐξ ἐρέβευσφιν, ἀμείλιχον ἦτορ ἔχυσα.
— — *Hanc autem per aëremvagans Erinnys*
Exaudivit ex Erebo, implacabilem animum habens.

Recte mones, inquit DULODORUS; Nec ego etiam contenderim, Furias adeſſe non poſſe; ſed illud tantúm dico, in ſuperioribus Marmoribus eas non eſſe. Cæterùm, ut horum ſculptor procul dubio Fata expreſſit, ita alius in alio poterit expreſſiſſe Furias. Tale ſanè in eodem MSCto Pighiano videri poteſt, quod & ipſum Tibi oſtendere operæ pretium arbitror:

In hujus principio Meleager viſitur avunculos occidens: Viſitur Althæa titionem comburens, adſtantibus tribus fœminis, capita alatis, capilliſque horridis, & ſi rite video, ſer-

deo, ſerpentiferis, id quod de Furiis cecinére Poëtæ. Orpheo ὀφιοπλόκαμοι *ſerpenticomæ* dicuntur, & Claudianus:

Alecto ſtetit in medio, vulguſque tacere
Juſſit, & obſtantes à tergo reppulit ANGUES.

Certè capita hæc Meduſæo ſimilia ſunt, quod alis & anguibus, aut potius alatis anguibus, etiam in familia Coſſutia apud Patinum, incingitur. Certè Faces, quæ Cicerone teſte, Furiarum geſtamina ſolent eſſe, & etiam in earum manibus apud Per-Illuſtr. SPANHEMIUM, ad Cæſares Juliani viſuntur, apertiſſimæ adhuc apparent reliquiæ. Adderem & ſtolatas & incinctas has fœminas eſſe, idque ad Strabonis deſcriptionem in fine L. III. Geogr. Ubi *furiis ſimiles Caſſideridum incolas* dicit, *eosque tunicis indutos, ad talos usque demiſſis, cinctisque circa pectus* memorat, niſi meminiſſem eòdem modo & Fata ornari. Si hæc ita ſe habeant, inquit ETASTES, apud Santum Bartolum ſimiliter Furias agnoſcerem, utpote quarum ſtipites eòdem modò facum reliquiæ eſſe poſſint. Si facias, reſpondit DULODORUS, tandem non reſtiterò, quanquam Bellorius *Stipites* appellet. Forſitan tamen & Stimuli poterunt eſſe, qui & ipſi Furiarum geſtamen fuére, uti ex Numiſmate Per-Illuſt. SPANHEMII in Cæſſ. citato, planum eſt. Mihi ſufficit differentiam Marmorum oſtendere, quæ & in reliquis apparet. Urna, quæ apud Santum Bartolum columnæ impoſita, foliisque referta viſitur, apud Pighium, in Marmore priore, nuda eſt: Et ara, quæ apud *illum* nuda, apud *hunc* cantharo affecto ornatur. Otioſa hæc arbitror, inquit ETASTES, nec niſi pro lubitu artificis variata. Imò contra, reſpondit DULODORUS, omninò enim hic ſolita Oenei ſacrificia tibi licebit recolere, quem

Primitias frugum Cereri, ſua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libaſſe Minervæ,

Ovidius cecinit: Licebit ad Inferias, fratribus ab Althæa celebratis, reſpicere, idque ideò forſan non abs ratione, quòd Urnis combuſtorum cineres ſervari, & ut alibi docebo, Lac, Vinum, Aqua, Opobalſamum, aliique ejusmodi liquores, imò & lacrymæ mortuis inferri ſueverint, indeque varia vaſorum genera hodiénum in ſepulcris inveniri ſoleant; Neque enim ad latices reſpexeris, quibus Althæa ſtipitem ardentem ſparſiſſe memoratur, cùm ea res ſub Meleagri nativitatem inciderit, uti ſuprà dictum eſt. Sed ad alia progredior. Juxta Lectum Meleagri, apud Santum Bartolum, Clypeus eſt, furiali capite ornatus, licet ſerpentes deſint; Apud Pighium autem priore in Marmore elegantiſſima Solis effigies, in poſteriore autem Clypeus Squamatus viſitur. Addo & infrà proponendum Marmor, ubi caput vipereum ſatis apertis anguium voluminibus erit intortum. De Capite Solis, inquit ETASTES, doceri cupio; De Furiis enim jam abundè audivi. Caput Solis, reſpondit DULODORUS, ex Pauſania mihi videtur interpretationem ſumere, ſive ſpolium à Curetibus hunc Clypeum arbitreris, ſive Meleagri necem reſpicias; Ait enim, *Curetas contra Ætolos* APOLLINE *adjutos eſſe.* Si hoc verum, quid mirum ſi in Clypeis, Solis, qui cum Apolline idem perhibetur, caput Curetes effinxerint? Quid mirum, ſi talem Clypeum Meleager ceperit, cùm tamen Hôc pugnante Ætoli, vel Homero teſte, victores exſtiterint:

ο Φεα

ὄφρα μὲν οὖν Μελέαγρος ἀρηΐφιλος πολέμιζε,
τόφρα δὲ Κουρήτεσσι κακῶς ἦν.
Quamdiu Meleager bellicoſus pugnabat,
Tamdiu Curetibus male erat.

Inquit Poëtarum Pater, Il. I. verſ. 546. ſeq. Si ad Meleagri interitum reſpicias, idem Pauſanias aderit, qui ad quorundam opinionem, ab ipſo Apolline Meleagrum acciſum, memorat. Quicquid ſit, etiam juxta lectum differentia eſt; Galea enim, quæ utroque apud Pighium in Marmore viſitur, apud Santum Bartolum non eſt. Solus ibi gladius viſitur, & quidem ſatis longus, & cum Capulo, Avis Caput in ſummitate referente, cùm tamen in Pighianis gladius utrinque brevior ſit, & capulo in globulum deſinente ornetur. Differentia hæc, inquit ETASTES, tanti non eſt, ut obſervari mereatur. Imò mihi, reſpondit DULODORUS, non exigui momenti videtur. In Caſſide enim Ætolos non tantùm levi, ſed etiam gravi armaturâ uſos agnoſces, id quod Pauſanias non uno in loco aſſerit. Apertum eſt, quod in Phocicis prodit, auxilia contra Gallos recenſens: *Αἰτωλῶν δὲ πλείστη τὲ ἐγένετο στρατεία, καὶ ἐς πᾶσαν μάχης ἰδέαν. Ἡ μὲν ἵππος οὐ λέγουσιν ὁπόση. ψιλοὶ δὲ ἐνενήκοντα καὶ ἑπτακισχιλίων ἀριθμὸν ἦσαν οἱ ὁπλιτεύοντες. Ætolorum agmen cùm numerò præſtitit, tum verò fuit ad omne pugnæ genus inſtructisſimum. Quæ fuerint equeſtres eorum copiæ, non eſt proditum, ſed expediti fuére nonaginta, gravis verò armaturæ ſeptem militum millia.* Si de gladio quæras, jam dudum Per-Illuſt. SPANHEMIUS in gratioſiſſima ad me Epiſtola docuit, etiam Heroicis temporibus, non gladios parvos tantùm, ſed & magnos in uſu fuiſſe, adeò ut utrinque Tibi ad totam gentem reſpiciendi libertas eſſet, niſi ipſe Meleager oculos in ſe converteret, utpote qui, ut ſuprà vidimus, Homero ἀρηΐφιλος *bellicoſus* vocatur, & procul dubio, ut ad venationes, ita etiam ad omne pugnæ genus inſtructisſimus fuit.

Ad ſcopum redeamus, inquit ETASTES. De Sororibus Meleagri mentio fuit, quarum Ego *tres* in Marmore Admirandorum agnoſco, cùm tamen in Numiſmate propoſito *duæ* tantùm aves ſint. Ego reſpondit DULODORUS, Sorores Meleagri *quatuor* agnoverim; Nam etiam ea figura, quam retrò Oeneum, Meleagri Parentem, cernis, non minus & fœmina & juvenis adhuc in Pighianis viſitur, ac reliquæ, licet à Santo Bartolo ſatis viriliter, & vetuli inſtar ea fuerit efficta. An ſenex hic, inquit ETASTES, qui baculo nititur, Oeneus eſt? Eſt reſpondit DULODORUS, γέρων enim, ſive *ſenex*, vocatur Homero Il. I. v. 577. quamvis neſciam, annon ſculptor nimio eum ſenio affecerit, utpote qui in ſequenti Marmore

Et ipſo

Et ipſo ex Pighii MSCtis depromto, adhuc capillatior occurrit. Oeneum hic non video, inquit ETASTES. Venatio Apri exprimitur, ferè qualiter in Marmoribus à Te in Epiſtola ad Per-Illuſt. SPANHEMIUM expreſſis; Sed figura proſtrata eſt, & Cupidines paſſim viſuntur: Annon Hi Marmor hoc ad Adonidem reducunt? Si arbitreris, reſpondit DULODORUS, non refragabor, quamvis Cupidines hi etiam, vel ad Atalantæ Amorem referre liceat, de quo Ovidius:

Hanc pariter vidit, pariter Calydonius Heros
Optavit renuente Deo, flammasque latentes
Hauſit.

C Vel

Digitized by Google

Vel, quod potiùs arbitror, ad amorem conjugalem, quo occiſis poſt Apri Venationem Theſtiadis, Matris increpationibus irritatus, contra Curetas, Calydonem oppugnantes, progredi noluit, ſed apud Uxorem Cleopatram deſedit. Audi Homerum:

Ἤτοι ὁ μητρὶ φίλῃ Ἀλθαίῃ χωόμενος κῆρ
Κεῖτο παρὰ μνηστῇ ἀλόχῳ καλῇ Κλεοπάτρῃ,
Κούρῃ Μαρπήσσης καλλισφύρου Εὐηνίνης.
Certè hic matri dilectæ Althææ iratus corde,
Jacebat apud legitimam uxorem, pulchram Cleopatram
Filiam Marpiſſæ, pulchræ Eveni filiæ.

Ut huc reſpicias, adſtantes Viri, uxori aſſidentem precantium more prenſantes, ſuadere poſſunt, cùm utique idem Poëta ad rem appoſitè:

— Τὸν δ' ἐλίσσοντο γέροντες
Αἰτωλῶν. — —
— *Hunc autem orabant ſenes*
Ætolorum. — —

Et iterum:

Πολλὰ δέ μιν λιτάνευε γέρων ἱππηλάτα Οἰνεὺς
Οὐδοῦ ἐπεμβεβαὼς ὑψηρεφέος θαλάμοιο.
Multum autem ipſum obſecrabat ſenex Equitator Oeneus
Limen conſcendens excelſi thalami.

Hæc cùm ita ſint, neſcio an multum errem, ſi eum, qui Uxorem aſſidentis brachium in Marmore apprehendit, ipſum Oenea arbitrer, adeòque nondum tantæ ætatis, quantæ in prioribus Marmoribus viſitur. Calvities, inquit ETASTES, fortè Luctûs indicium fuerit; Quanquam mihi, non Cupidines tantùm, ſed & prorumpens ex porta Mulier, nuda illa, qualis Venus ſolet, cum Cupidine ſupervolante, & figurâ proſtratâ, quam alter Cupido contrectat, omninò ad Adonidem reſpicere jubeant. Et Ego, reſpondit DULODORUS, me Tibi non repugnaturum, imò potius, præſertim ſi Marmor dividendum, primumque ſegmentum Meleagro, poſterius autem Veneri tribuendum cenſeas, & ipſum Tuæ ſententiæ accedere, apertè profiteor; Quanquam fortaſſis fœmina hæc nuda, non abſurde etiam de Cleopatra pro Marito ſollicita explicari poſſit, uti figura proſtrata de Alcæo, quem Aper Calydonius, vel Hygino teſte, percuſſit. Certè, uti Meleager in aliis Marmoribus Pighianis, ita & hic viſitur, Venabulum apro intentans, id quod ſequens

Ad ocu-

Ad oculum monſtrat, quod ideò hic repetendum cenſeo, quia in Epiſtola ad Per-Ill. SPANHEMIUM, & ſpatio & propoſito ſerviens, integrum non dedi. At in his, inquit ETASTES, Alcæus affictus non eſt. Quid tum, reſpondit DULODORUS, cum nec Eupalemon, nec Pelagon, nec alii, quos lethiferos ictus ſenſiſſe, apud Naſonem legimus. Hos ſcilicet, ut idem canit, à Sociis raptos, quid prohibet ut credamus? Quanquam horum omnium memoriam is utique ſuggerat, qui ſub apro proſtratus cum morte luctatur, ſive is Alcæus ſit, ſive alius quis. Sed reliqua notiora ſunt. Atalanta ex habitu noſcitur, non minùs ac in ſuperioribus:

Raſilis huic ſummam mordebat fibula veſtem;
Crinis erat ſimplex, nodum collectus in unum.
Ex humero pendens reſonabat eburnea lævo
Telorum cuſtos, arcum quoque læva tenebat.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

Noſcuntur

Et Gemini nondum cæleſtia ſidera fratres. Nondum ſidera, inquit: Id quod ratio eſt, cur Pilei ſideribus nondum inſigniti ſint, quod in Nummis fieri ſolet. Imò & *cum Equis*, quos adducunt, cùm in ſequenti

C 2 Eorum

Digitized by Google

Eorum alter Equo inſideat, idque ad mentem Poëtæ:

Ambo conſpicui, nive candidioribus ambo
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.

Dolendum, inquit ETASTES, rariſſima hæc κειμήλια injuriâ temporis fuiſſe mutilata; Neque enim Dioſcurorum haſtas in iis videre datur: Et in aliis etiam manus & pedes truncatos deprehendo. Quis autem eſt Ille, qui in priore Marmore cum bipenne viſitur? Ancæus eſt, reſpondit DULODORUS, ex Parrhaſia Arcadiæ oriundus, qui muliebri laude irritatus, temeritatis ſuæ pœnas luit:

Ecce furens contra ſua fata BIPENNIFER ARCAS
Talia magnifico tumidus memoraverat ore,
ANCIPITEMQUE *Manu tollens utraque* SECURIM
Inſtiterat digitis primos ſuſpenſus in artus.

Ait Ovidius, & videri etiam poteſt Apollonius in Argonauticis. Ancæo, inquit ETASTES, ſua virtus nocuit. Imò temeritas, reſpondit DULODORUS, quam Theſeus cum Pirithoo diſſuaſiſſet, ipſe

— *Æratâ torſit grave cuſpide cornu,*
Cui benè librato, votique potente futuro
Obſtitit eſculeâ frondoſus ab arbore ramus.

An ex his, inquit ETASTES, Theſeum cum Pirithoo eos arbitrer, quos in priore Marmore juxta aprum cerno? alter ſanè jaculum vibrat, arbore, ut videtur impeditum, alter autem pileo tectus, lapide rem agere videtur. Non jaculum video, reſpondit DULODORUS, ſed jaculi reliquias, cum autem in ſequenti Marmore Sponiano

Theſeus non jaculum vibret, ſed clavam attollat, incertum judicium arbitrer, ut & in aliis pleriſque. Clavam vibrantem, excepit ETASTES, Sponius non Theſeum, ſed Herculem arbitratur. Et hoc malè, reſpondit DULODORUS, id quod jam alibi docui. Hercules venationi Apri Calydonii non interfuit, ſed Meleagrô Mortuô demum

in

in Ætoliam conceſſit, 'Oeneique filiam Dejaniram ſibi matrimonio junxit. Theſeum autem non minus ac Herculem clavam geſtaſſe, ex Plutarcho ad Gemmam Theſ. El. Brandenburgici docui. Cæterum in hoc Marmore ſylva Calydonia notari meretur, in qua venatio hæc celebrata fuit. Diana mihi placet, inquit ETASTES, quæ in hoc Marmore novi quid eſt, cùm in aliis non appareat. Cum Sponio loqueris, reſpondit DULODORUS; Mihi autem non Diana hæc videtur, ſed omninò Atalanta, de qua jam vidimus. Diana, Meleagro ob contemtum infeſta, aprum immiſerat, tantum abeſt, ut ei conficiendo operam contulerit: Atalanta autem eodem, quo hic fingitur, ab Ovidio habitu deſcribitur:

— — Celerem Tegeæa ſagittam
Impoſuit nervo, ſinuatoque expulit arcu.

Tranſeant hæc, inquit ETASTES, Mihi in prioribus adhuc de viro illo dubium eſt, qui ab Ancæi tergo, tunicam cingulo circumdedit, dependente que ab humero Chlamyde & Diademate inſignis eſt. An Oenea arbitrer, Meleagri Patrem, Calydoniæ regem? Quid ſi ante portam pugnæ eventum videatur præſtolari? Aſſurgerem placito, reſpondit DULODORUS, niſi in ſequenti Marmore

Idem inter ipſos Venatores ſtaret. Tutius fortaſſis vel Neſtorem ſtatueris, vel Ampycidem, Phœbi ſacerdotem; Quamvis in his utpote nullis inſignibus perſonas determinantibus, incerta ut plurimum ſit diſquiſitio. Fluvium in hoc Marmore video, inquit ETASTES, an hic Achelous eſt, celeberrimus ille Ætoliæ, à quo propter antiquitatem cognomentum aquis exſtitit? ut Servius docet ad illud Virgilii:

Poculaque inventis Acheloia miſcuit uvis?

Fortaſſis is eſt, reſpondit DULODORUS. Fortaſſis etiam Evenus: Et quid ſi hic ratione potiore? Achelous quidem ob celebritatem ſibi locum vindicare poterit, ſed Evenus ſibi vindicat propter vicinitatem. Calydoni enim, cujus in ſylvis Venatio contigiſſe memoratur, vicinior fuit, quàm Achelous. Ille Ætoliæ partem orientalem, Hic autem occidentalem perfluebat, utpote Ætoliam ab Acarnania diſterminans. Si

Digitized by Google

hoc ita ſit, excepit ETASTES, quomodo Theſeus poſt Venationem Apri Calydonii in Atticam reverſurus, apud Ovidium, Acheloum tranſire neceſſe habuit?

— Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechtheias Tritonidis ibat ad arces.
Clauſit iter, fecitque moras Acheloius amnis.

Id Ovidius excuſet, reſpondit DULODORUS. Mihi non liquet; Neque enim vel Glareanus, vel alii viderunt. De Eveno certè, Calydoni vicino, etiam juncta apud Naſonem epitheta teſtantur:

— Calydonides Evenina.

In Marmore duo ultima præcedente, excepit ETASTES, non Venationem tantùm video, ſed & actum Venationem ſecutum. Atalanta enim coram Meleagro ſtat, Aprique Caput, quod ab eo accepiſſe memoratur, Venationis præmium oſtentat; Quis autem eſt puer, qui inter utrumque viſitur? Atalantæque caput Apri præferenti alludit? An Parthenopæum arbitrer, Meleagri ex Atalanta filium? Non hunc, reſpondit DULODORUS; Neque enim adhuc natus erat: ſed omninò Hymenæum, id quod ex face patet, cujus fragmentum adhuc juxta pedes viſitur. Ad caput Apri aliud adhuc Marmor meretur produci; Uti enim illud Atalantam, caput Apri præferentem exhibet, ita in ſequenti

Idem

Idem Caput Menſæ illatum cernimus, aſſidentibus eodem inter Dioſcuros Meleagro, & hinc Atalantâ, inde Theſeo. Conſultatio hæc videtur eſſe, inquit ETASTES, cui videlicet Caput Apri, tanquam Venationis præmium, ſit adjudicandum? Neque enim legimus, in cibum id ceſſiſſe, ſed à Meleagro Atalantæ donatum eſſe. Fateor, inquit DULODORUS. Hiſtoricæ narrationi hoc Marmor non convenit; attamen poſt feram feliciter confectam, epulis Heroës indulſiſſe, utique veriſimile eſt. Eas apparari vides in priore Marmoris ſegmento, in poſteriore celebrari In illo Amphora diota notari meretur, quales in Chiorum Numiſmatibus occurrunt: Notari meretur Vini in Ætolia & copia & præſtantia. Sed quid his diutius inhæremus? quidni ad id revertimur, de quo præcipua nobis quæſtio eſt? Meleagri Sorores, inquam, quarum Tu in Admirandis *Tres* agnoſcis, ego autem in Pighianis *quatuor* oſtendi. Sint quatuor, excepit ETASTES, eô tamen dubium meum nondum ſolutum eſt, cum *duas* tantùm in Numiſmate Meleagrides videam. Sorores duas inquit DULODORUS, etiam in ſequenti Marmore

Cernis, ubi ſimul & metamorphoſin earum, in ave avolante, Tibi imaginari poteris. Sed notandum, *Quatuor* fuiſſe, *duas* autem tantùm in Meleagrides verſas eſſe. Id Antoninus Liberalis Fab. II. ſatis clarè docet. Cùm filios Oenei, & filias quatuor, *Gorgen, Eurymeden, Dejaniram*, & *Melanippen*, totamque fabulæ ſeriem enarraſſet, ſororesque ad ſepulcrum Meleagri eò usque fleviſſe addidiſſet, donec à Diana in Meleagrides verterentur, & in Lerum inſulam transferrentur, appoſitè ad propoſitum ſubjicit: Δύο δὲ τῶν Ἀλθαίας θυγατέρων, Γόργην καὶ Δηιάνειραν φασὶν κατ᾽ εὐμένειαν Διονύσου μὴ μεταβαλεῖν, ὅτι τὴν χάριν αὐτῷ Ἄρτεμις διδοῖ. *Duæ autem de filiabus Althææ, Gorgo & Dejanira feruntur formam non mutaſſe, beneficio Bacchi, cui eam gratiam Diana feciſſet.* Vides ETASTA, etiam numerum avium opinioni meæ famulari. In Marmore notari meretur ſepulcrum, exſtructâ lapideâ baſi, impoſitòque lapide, eâ ferme figurâ, quâ ſunt templorum faſtigia, quæ *Aquilas* appellamus, id quod de Sicyonijs niemorat

Pauſa-

Pauſanias. Etiam hoc, excepit ETASTES, inter Admiranda aliter viſitur. Non autem hoc me angit, ſed avis, quæ in hoc Marmore avolat, & omni dubio procul Meleagris eſt. Meleagrides in Numiſmate collô protensô vidi, & te perſuadente credidi; Hoc autem collum breviſſimum eſt, planè ad deſcriptionem Clyti, uti ſuprà vidimus. Quid hinc poterit colligi, niſi duorum alterum, aut Meleagrides in Numiſmate non eſſe, aut Sculptorem Marmoris veram Meleagridum figuram ignoraſſe. Rectè judicas, inquit DULODORUS, alterum enim neceſſariò ſequitur, & me quidem judice poſterius. Quid enim mirum, ſi Romanus Sculptor ignoraverit avem eam, quam nec Clytus probè noverat, Peripatheticorum haud poſtremus? quam nec Columella, nec alii? quamque peregrinarum noviſſimam in menſas receptam, propter ingratum vitus, Plinius tradidit? ſcilicet ex ipſo Clyto Sculptorem ſeductum arbitrer, ideoque & collum brevius feciſſe: Niſi potius craſſiorem quorundam ignorantiam accuſes, *qui* & aliis ejusmodi in monumentis occurrit. Exemplô ſint Stymphalides in ſequentibus:

In utroque Herculis, Stymphalides fugantis, fabulam adumbrari, negari non poteſt; depromta enim ſunt, ex Marmoribus etiam reliquos Herculis labores exhibentibus: Et tamen in altero Stymphalides tres collo longiore ornantur, in altero una tantúm, breviſſimô intumeſcit. Quæ rei ratio? Proculdubio ignorantia. Tutius certè Numiſmatibus credimus, quorum dignitas ſuper alia Antiquitatum genera, etiam hinc pateſcit; Publicâ enim authoritate percuſſa ſunt, & ex ſolâ figurâ ut plurimùm ſignificant, id quod in propoſito Meleagrides adſtruunt. Sed hoc in Marmoribus ſecus eſt, utpote in quibus totius fabulæ ſeries concurrit.

De avibus, inquit ETASTES, acquieſco, & ſi eàdem *ἀκρίβεια* etiam de Pallade adverſæ doceas, non amplius refragabor; Palladem enim, ſive Minervam, hanc arbitrer, idque ideò, quòd Meleagrides Minervæ ſacratas, Geſnerus prodidit. Geſneri errorem,

errorem, reſpondit DULODORUS, jam ſuprà mihi videor diluiſſe, inde ortum, quòd non minùs ac Meurſius Acropolin, ubi Meleagrides fuiſſe ex Heſychio & Suida diſcimus, pro Athenienſi ſumſit, cùm tamen omninò Ætolica intelligi debeat, quæ ut dictum, Stephano memoratur, & quam Meleagrides Ætoliæ aves apertè demonſtrant. Equidem de Minerva fateri poſſem, cùm vel Lilio Gyraldo obſervante, *Minerva Calydonia* innotuerit; ſed Minervæ tetra fuit facies, propoſita autem, neſcio quâ dulcedine amoris languida, caput inclinat. Denuò ad Venerem prolaberis, inquit ETASTES, eoque abolitam hactenus de Curio Cypri mihi renovas ſuſpicionem. Nullò modò, reſpondit DULODORUS; Duplici enim viâ Tibi dubium eximere poſſum. Effigiem hanc Venerem eſſe, omninò nego. Eſſe autem vel Curetis alicujus imaginem, vel certè Ætoliam ipſam, quæ antiquitùs *Curetis* dicta eſt, omninò crediderim.

Denuò cachinnum ſuſtulit ETASTES, & Tune, inquit, Curetis alicujus imaginem hanc arbitraris, cùm tamen fœminam arguant non tantùm Muliebris facies, ſed & fœmineus faciei decor, imò etiam criſpuli in fronte, & dependentes poſt ſinciput Capillorum cincinni? An talibus ornatos credas Curetas? At in Numiſmatibus, quæ apud Cl. Patinum & Seguinum proſtant, multò aliter viſuntur. Numiſmata hæc, reſpondit DULODORUS, ab opinione meâ me non dejiciunt; aliter enim comparatum eſt cum Curetibus Cretæ, aliter cum Curetibus Ætoliæ. Illi virorum more Thoraces in Numiſmatibus gerunt, longiore autem coma inſignes non ſunt, ſed Hi Strabone teſte, ἐθηλυςόλουν, ὡς καὶ κόραι, *Puellarum more, fœmineo utebantur veſtitu:* adeò ut inde etiam quibusdam creditum ſit eos fuiſſe appellatos. Facit ad rem, quod apud Euſtathium ad Il. 23. v. 140. Κουρῆτες χλιδῶντα πλόκαμον τρέφοντες ὡς τι παρθένοι ἁβραὶ, κουρῆτες ἐκλήθησαν, κουρᾶς ἕνεκεν. *Curetes deliciantes capillorum cincinnos alentes, mollis virginis inſtar, indeque appellati ſunt propter tonſuram.* At Strabo, regeſſit ETASTES, tonſuram hanc ad anteriorem capitis partem refert, ne videlicet hoſtes eos cæſarie apprehenderent. Hæc ratio, reſpondit DULODORUS, neſcio an priori contrarietur; Si enim Numiſma contempleris, comæ utique in anteriore capitis parte quaſi nullæ ſunt. Pauci tantùm ſub Galea cincinni prominent, à tergo autem Virgineum planè in morem dependent. Quamvis de Virginea tonſura, ortaque inde appellatione, etiam Agathon in Thyeſte tradat, quem locum & ipſum Euſtathius citat: Pronactis ſcilicet filiæ Procos veniſſe, tum aliis exornatos omnibus, tum κομῶντας τὰς κεφαλὰς, *ornantes capita.* Repulſam verò paſſos, Κόμας ἐκειράμεθα, inquiiſſe, μάρτυρας τρυφῆς· ἐπώνυμον γοῦν εὐθὺς ἔχομεν κλέος, κουρῆτες εἶναι κουρίμου χάριν τριχός. *Comas tondemus teſtes deliciarum. Nomen igitur è re impoſitum rectam habemus gloriam, Curetes appellati propter capillos tonſos, aut Virgineos.* Mirum, inquit ETASTES, delicatos ejusmodi homines Galeâ tectos fuiſſe. Id nihil mirum, reſpondit DULODORUS; Strabone enim teſte, licet eſſent, ἠσκήμενοι περὶ κόμην καὶ στολὴν, *ornati comam & tunicam*, tamen etiam fortes & bellicoſi fuére, adeò ut Homerus, Κουρῆτας ἀρίστας παναχαιῶν, *Curetas omnium Achæorum fortisſimos* prædicârit. Sed hæc de Curetibus dicta ſufficiant, quòd ſi effigiem, in Numiſmate expreſſam, referre

D Tibi

Tibi placet, per me id equidem licebit; Quanquam juxta apertè profitear, Me potius Ætoliam, quæ antiquitùs *Curetis* dicta eſt, cujusque ſimulacrum procul dubio Curetum more ornavére, hoc in Numiſmate nobis exhiberi credere. Id ut arbitrer, ſuadet effigies undiquaque fœminea: Perſuadet Pauſanias in Phocicis, cujus ſequentia ſunt: Πεποίηνται ὑπὸ Αἰτωλῶν τρόπαιόν τε καὶ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ἄγαλμα ΩΠΛΙΣΜΕΝΗΣ, ἡ ΑΙΤΩΛΙΑ δῆθεν. *Dedicarunt Ætoli tropæum* & ARMATAE MULIERIS, ÆTOLIA *ea eſt*, SIMULACRUM. Hæc DULODORUS: Ad quæ ETASTES, nihil habens, quod commodè reponere poſſet, faſces ſubmiſit, actisque DULODORO gratiis, conſabulationi finem impoſuit, & digreſſus eſt.

ERRATA.

In Præfat. l. 18. pro *ſub*, lege *ſed*, p. 5. lin. 2. pro *Pyrenais* lege *Pyrenæis*, p. 7. lin. 34. pro *Turnebus*, lege *Turnerus*, lin. antipenult. pro NUMIDIAM, lege NUMIDICAM, p. 8. l. 15. pro *notâ, omiſſâ* lege *notâ omiſſâ*, &c.